

Висновки з проведеного дослідження. З наведеного вище можна зробити такі висновки: вітчизняні та зарубіжні вчені узагальнено класифікували комунікаційний інструментарій, але інноваційні засоби, розвиток маркетингу та інших наук, а також стан економіки України в цілому суттєво впливають на маркетингові комунікації, тож існуючу класифікацію необхідно переглядати. Особливу увагу варто приділяти маркетинговим цілям підприємства, сфері функціонування та особливостям товарів чи послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Смит П. Коммуникации стратегического маркетинга: учеб. пособ. / Смит П., Бэрри К., Пулфорд А.; пер. с англ.; под ред. проф. Л.Ф. Никулина. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 415 с.
2. Романов А.А. Маркетинговые коммуникации / А.А. Романов, А.В. Панько. – М.: Эксмо – Пресс, 2008. – 458 с.
3. Бернет Дж. Маркетинговые коммуникации: интегрированный подход / Дж. Бернет, С. Мориарти; пер. с англ.; под ред. С.Г. Божук. – СПб.: Питер, 2001. – 864 с.: ил. – (Серия «Маркетинг для профессионалов»).
4. Примак Т.О. Маркетингові комунікації: навч. посіб. / Примак Т.О. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003. – 280 с.
5. Гаркавенко С.С. Маркетинг: підруч. / Гаркавенко С.С. – К.: Лібра, 2002. – 712 с.
6. Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка / С.И. Ожегов, Шведова. – М.: ИТИ Технологии, 2006. – 534 с.
7. Ефремова Т.Ф. Современный толковый словарь русского языка: в 3 т.: ок. 160.000 слов / Ефремова Т.Ф. – М.: АСТ: Астрель, 2006. – 1160 с.
8. Большой энциклопедический словарь. Языкознание / [гл. ред. Ярцева В.Н.]. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.
9. Башинська І.О. Теоретичні основи розробки та комерціалізації механізму просування на ринок нових товарів виробничих підприємств: [монографія] / І.О. Башинська, Н.С. Поповенко. – Донецьк: Вид-во «Ноулдж» (Донецьке відділення), 2012. – 190 с.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2012.

УДК 657.6

Чижишин О.І., викладач

Чортківський інститут підприємництва і бізнесу
Тернопільський національний економічний університет

ВПЛИВ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ БУДІВЕЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА НА МЕТОДИКУ ТА ОРГАНІЗАЦІЮ ОБЛІКУ НЕОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В статті досліджено вплив організаційно-технологічних особливостей строительного производства на методику и организацию неоперационной деятельности предприятий строительной отрасли и определено их приоритетное положение в системе учета в целом. Предложены дополнительные составляющие неоперационной деятельности, которые могут быть специфическими признаками строительного производства при формировании информационных учетных потоков управления расходами строительства с целью объективного отображения различных факторов влияния на деятельность предприятия и обеспечения аналитической базы управленческих решений.

Ключевые слова: *неоперационная деятельность, организационно-технологические особенности, учетные потоки, управление расходами, анализ, управленческие решения.*

In the article the influence of organizational and technological features of building production on the method and organization of unoperating activity of building industry enterprises is researched and their priority position in accounting system on the whole is determined. Additional constituents of unoperating activity, which can be specific signs of building production at forming of informative registration streams of management by building charges with the purpose of objective reflection of different factors of the influence on enterprise activity and providing of analytical base of administrative decisions are offered.

Key words: *unoperating activity, organizational and technological features, registration streams, management by charges, analysis, administrative decisions.*

Постановка проблеми. В процесі управління підприємством необхідно враховувати ряд принципів і напрямів, завдяки впровадженню яких прибутковість підприємства максимізується. Важливим є розмежування обліку операційної та неопераційної діяльності, що дасть можливість центрам відпові-

дальності оперативно втручатись у їх планування та контроль. За останні роки стало зрозумілим, що залежність діяльності підприємств від інвестиційного клімату в державі та кожній галузі зокрема справляє вагомий вплив складових неопераційної діяльності на результати фінансових показників. Позитивний фінансовий результат залежить тепер не лише від вмілого зниження собівартості чи інтенсивності випуску продукції, а більшою мірою саме від продуманої фінансово-інвестиційної політики підприємства, яка враховує отримані кредитні послуги, інвестиційні вливання, зниження ризику виникнення надзвичайних витрат чи втрат. Враховуючи вищезазвані фактори, саме від детального дослідження специфіки обліку неопераційної діяльності будівельних організацій залежатиме подальший їх розвиток і функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем методики та організації неопераційної діяльності в будівництві займаються такі вчені, як З.В. Задорожний, Я.Д. Крупка, Т.В. Шевчук, І. Чалий та багато інших.

Постановка цілей та завдань – розглянути вплив організаційно-технологічних особливостей будівельного виробництва на методику і організацію неопераційної діяльності підприємств будівельної галузі та визначити їх пріоритетне становище у системі обліку в цілому.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останні роки характерні для української економіки пошуком способів інтеграції у світове господарство. Для швидшої адаптації до ринкових умов основні наголоси ставляться на макроекономічні важелі і механізми. Безсумнівним є те, що всі зусилля, спрямовані на стабілізацію економічного розвитку, виявляться марними, якщо окремі підприємства через відсутність ефективних мікроекономічних механізмів будуть недієздатними в сучасних умовах господарювання.

Будівельне господарство у складі колишнього Радянського Союзу посідало одне з провідних місць у структурі виробництва продукції. Якщо у 1980–1990 рр. обсяги житла, побудованого за рахунок фінансування держави, становили 56,8–63,3 % від загального обсягу побудованого житла, то у 1995 р. ці обсяги знизилися до 23 %, а у 2006 р. – становили лише 8 %. За період 1991–2011 рр. абсолютні обсяги будівництва, що вводяться в дію за рахунок коштів Державного бюджету, скоротились у 39 разів. Частка побудованого житла за кошти населення у період з 1991 по 2011 рр. становить відповідно 65,1–94,2 % [1, с. 168].

Починаючи з 1991 р., припинилося бюджетне фінансування та кредитування капітальних вкладень і поточних витрат виробництва. Гіперінфляція в країні призвела до втрати підприємствами власних обігових коштів. Тривалий промисловий цикл, різка зміна умов діяльності, економічна криза разом із кризою платежів позбавили підприємства можливості закуповувати ресурси для здійснення виробничих потреб, а обсяг будівництва почав поступово зменшуватись. Будівельні господарства не здатні були працювати в режимі реального самофінансування.

Частку Тернопільської області в Україні з будівництва об'єктів житлового і промислового характеру зображено на рис. 1.

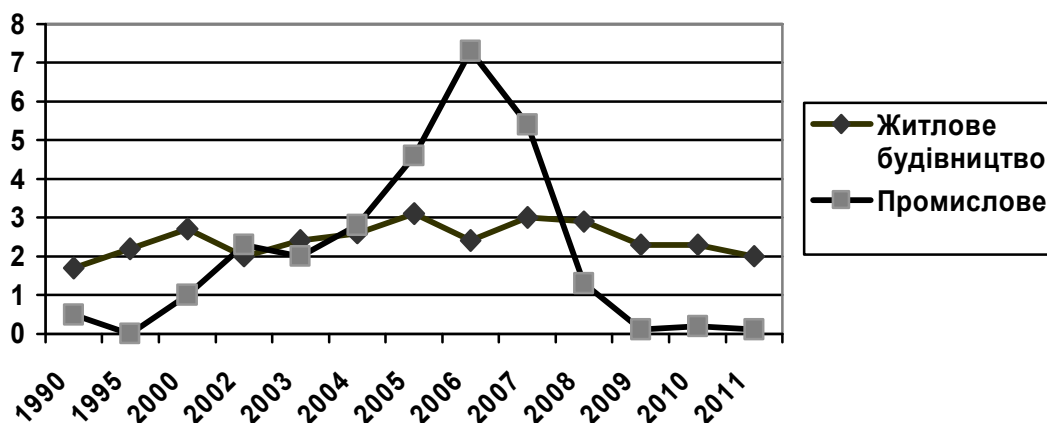

Рис. 1. Питова вага Тернопільської області в Україні з будівництва об'єктів житлового і промислового характеру [Статистичний щорічник Тернопільської області за 2011 рік /www.te.ukrstat.gov.ua]

На базі даних рис. 1. видно, що незначне зростання обсягів будівництва за роки незалежності спостерігалось в період значного злету купівельної спроможності населення і бізнесу за рахунок отриманих кредитів фінансової сфери, що дало можливість будівельній галузі ефективно розвиватися. Крім

того, цей період збігся з тим часом, коли значна частина заробітчан ввезла значну частину приватного капіталу. З боку державних і місцевих структур влади таких внесків не спостерігалось.

Розрив горизонтальних і вертикальних зв'язків порушив єдиний технологічний процес будівництва. Результатом цього стали: а) зменшення питомої ваги випуску будівельної продукції на душу населення; б) втрата державних замовлень на об'єкти промислового та соціального спрямування; в) старіння основних фондів і технологій, стагнація, інноваційна відсталість; г) незадовільна організація збуту будівельних об'єктів; г) недостатня кількість власних коштів у потенційних споживачів та замовників будівельних об'єктів; д) недостатня кількість спеціалізованого автотранспорту для будівництва, або його списані аналоги з-за кордону; е) незадовільний контроль з боку державних органів та інших спеціалізованих установ щодо відповідності побудованих і зданих в експлуатацію об'єктів згідно норм безпеки та експлуатаційної витривалості; є) широкомасштабна втрата майна підприємств і організацій державної та колективної форм власності тощо.

До IV кварталу 2008 року будівельний ринок України розвивався швидкими темпами, але під впливом світової фінансово-економічної кризи було зменшено його фінансування, скоротились обсяги замовлень на будівельно-монтажні роботи, погіршився фінансовий стан підприємств. Так, в структурі показників по будівельних підприємствах України, які суттєво впливали протягом 2009–2011 років на інтенсивність будівельної діяльності, про що свідчить рис. 2, є найбільш вагомими такі: це незначна кількість замовлень – 22,4 %, незабезпеченість фінансуванням – 19,8 %, високі податки – 14,7 %, нестача оборотних коштів – 12,3 % та інше (в тому числі погані погодні умови, некваліфіковані кадри, конкуренція, нестача будівельного обладнання) – 18,21 %.

Рис. 2. Структурна оцінка чинників, які стримували розвиток будівельної галузі в Україні у 2009–2011 рр. [Статистика України / www.te.ukrstat.gov.ua]

Погіршення показників діяльності підприємств галузі, яке зумовлене світовою фінансово-економічною кризою, не є причиною для послаблення контролю за витратами та доходами будівельних фірм. Навпаки, з метою посилення конкурентоспроможності будівельні підприємства змушені економічно і раціонально використовувати свої ресурси, що можливо за умови належної організації обліку та аналізу.

Будівництву притаманні специфічні ознаки (рис. 3), які висвітлили у своїх дослідженнях такі вчені: З.В. Задорожний [2, с. 113], І. Чалий [3, с. 42], О.С. Нарінський [4, с. 21].

В роботах вищезазначених учених прописано, як ці особливості впливають на показники операційної діяльності. Щодо неопераційної діяльності, то вплив організаційних і технологічних особливостей на даний момент в науковій літературі майже не досліджували. Тому це питання набуває актуальності, особливо на сьогоднішній день.

Досліджуючи вплив окремих чинників на організацію роботи будівництва, ми виділи три додаткові складові неопераційної діяльності, які можуть бути специфічними ознаками будівельного виробництва, а саме:

1. Погодно-кліматичні умови, залежно від яких виникають надзвичайні події, а отже, і надзвичайні витрати на ліквідацію наслідків лиха, нарахування заробітної плати, матеріальні витрати. З метою запобігання виникненню надзвичайної ситуації, якими можуть бути собівартість зруйнованого внаслідок стихійного лиха об'єкта будівництва, будівельні організації змушені нести іншого роду надзвичайні витрати – будівництво дамб, роботи з укріплення ґрунтів та інше.

2. Нерухомість структурних підрозділів впливає на виникнення інших витрат і доходів, бо після завершення робіт підприємство повинне перебазуватись, розібрати тимчасові нетитульні споруди і витрати по їх демонтажу відносять на капітальні інвестиції генпідрядної організації.

3. Індивідуальне і малосерійне виробництво впливає на довготривалість будівельного процесу і спричиняє капіталізацію фінансових витрат, звідси виникає термін «кваліфікаційний актив». Відповідно до П(С)БО 31 до його собівартості включається сума фінансових витрат підприємства, обчислена з урахуванням витрат на створення кваліфікаційного активу і процентних ставок за позиками.

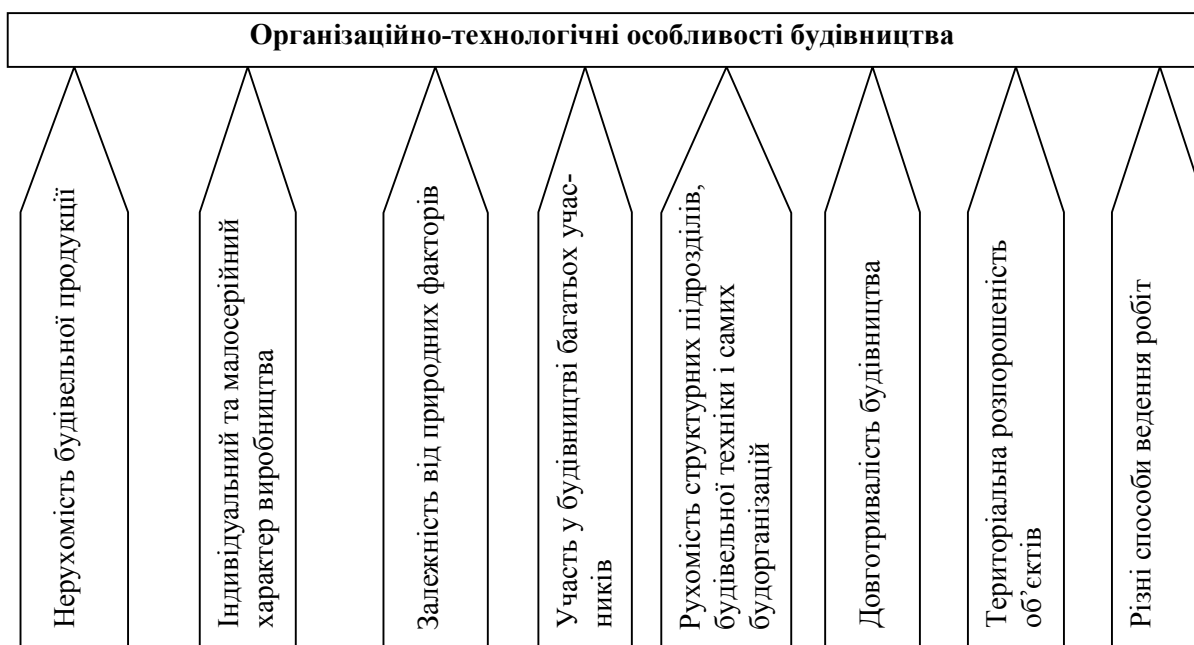

Рис. 3. Особливості будівельного виробництва

Узагальнено вплив організаційно-технологічних особливостей будівельного виробництва на методику та організацію неопераційної діяльності ми зобразили на рис. 4.

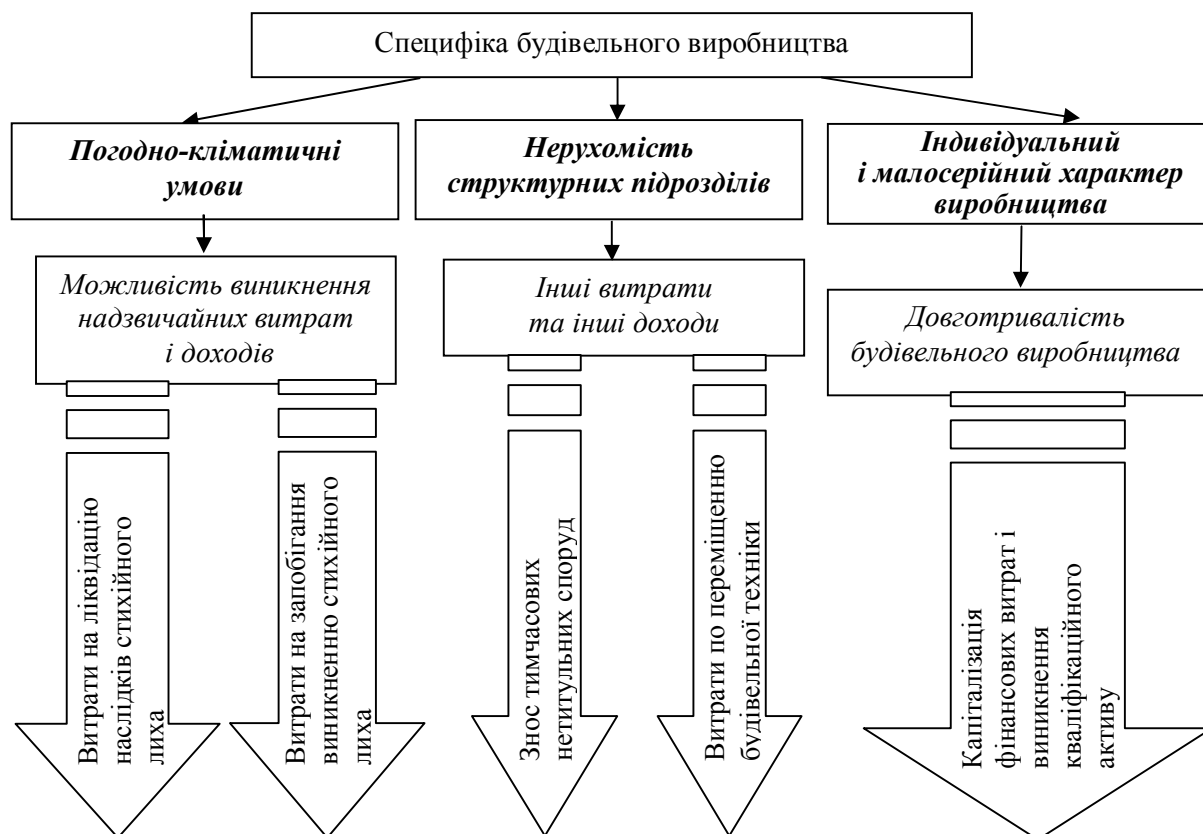

Рис. 4. Організаційно-технологічні особливості будівельного виробництва та його вплив на методику та організацію неопераційної діяльності будівельних підприємств

У сучасному суспільстві існує складна мережа взаємовідносин між будівельним підприємством, з одного боку, та зовнішнім середовищем, з другого, а також всередині підприємства формується найскладніша мережа відносин, які підлягають відображенню в бухгалтерському обліку. Така мережа виробничих взаємовідносин між працівниками різних рівнів управління визначає потребу в обліковій інформації та її потоках. Формування оптимальних інформаційних облікових потоків – завдання складне і потребує індивідуального підходу до підприємств, що зумовлено складністю організаційної будови виробничих систем, ієрархією системи управління витратами виробництва, різноманітним складом рішень, що приймаються, а також рядом чинників, що враховуються при виборі прийнятних варіантів управлінських рішень. Ця проблема посилюється кардинальними змінами щодо розуміння витрат та їх визнання у системі бухгалтерського обліку зі введенням у дію національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, зміною підходів до процесу калькулювання та ціноутворення.

Проблемою при формуванні інформаційних облікових потоків управління витратами виробництва на сучасному етапі є, фактично, формування і становлення самого бухгалтерського обліку та системи його організації в напрямку об'єктивного відображення ринкових факторів впливу на діяльність підприємства і забезпечення аналітичної бази управлінських рішень.

Висновки. Вирішення проблеми впливу організаційно-технологічних особливостей будівельного виробництва на методіку і організацію неопераційної діяльності підприємств будівельної галузі та визначення їх пріоритетного становища в системі обліку в цілому передбачає проведення наукових досліджень за кількома напрямками, а саме:

- визначення якісних характеристик облікової інформації;
- параметризація інформаційних облікових потоків, дослідження та побудова ефективної системи управління будівництва;
- організація підсистеми фінансового, управлінського та податкового обліку, побудова автоматизованої системи обробки економічної інформації.

Перспективи подальших досліджень. Неопераційна діяльність нерозривно пов'язана із загальним політичним і економічним станом держави. За останні роки в Україні відбувалися процеси стабілізації і розвитку виробництва, що викликає всебічний інтерес. Це якраз та галузь діяльності, де найбільш динамічно і активно йдуть реформи і, насамперед, знаходять відображення всі позитивні та негативні явища, що відбуваються в економіці України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шевчук Т.В. Банки як фінансові посередники на ринку будівництва житла в Україні / Т.В. Шевчук // Регіональна економіка. – 2008. – № 2. – С. 168–175.
2. Задорожний З.В. Внутрішньогосподарський облік у будівництві / Задорожний З.В. – Тернопіль: Економічна думка, 2006. – 336 с.
3. Чалий І. Будівельний облік: учора, сьогодні, завтра / І. Чалий // Бухгалтерія. – 2001. – № 25/1 (440). – С. 40–46.
4. Наринский А.С. Калькулирование себестоимости продукции в строительстве / А.С. Наринский. – М.: Финансы и статистика, 1988. – 191 с.

Стаття надійшла до редакції 13.09.2012

УДК 338.439.4 : 637.1

Яковлева А.О.

Черкаський державний технологічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА

В статье рассмотрены основные методологические подходы к оценке эффективности производства. Определены основные показатели эффективности производства молока.

Ключевые слова: *эффективность производства, расходы, критерий, система показателей, факторы производства, результаты производства.*

In the article the basic methodological approaches to evaluating of production efficiency are described. The basic indicators of milk production efficiency are determined.

Key words: *production efficiency, costs, criterion, system of indicators, production factors, production results.*

Постановка проблеми. Формування і розвиток нових соціально-економічних відносин у молокопродуктовому підкомплексі спонукають суб'єктів господарювання шукати більш дієвих методів організації виробництва, інтенсивніше і раціональніше використовувати виробничі ресурси. Вивчення сутно-